

Görüşler Düşünceler

Okuyucularımızın «Görüşler - Düşünceler» de yer almasını istedikleri yazılarını
TJK. - P.K. 464
(Yeryuvarı ve İnsan - Görüşler)
Kızılay - ANKARA
adresine göndermelerini rica ederiz.

BİR ARAYIŞ : YEREL YERBİLİM MÜZELERİ

Modern bir ülke varlığının 1/3 ü yeryüzünden ve 2/3 ü yeraltından sağlandığı yönle, teknik ve teknolojinin katkısıyla da yerbilim (veya yerbilimleri) yaygınlık kazanmıştır. Örneğin daha jeoloji bir meslek değilken İngilterede William Smith, 20 yılı aşan bir sürede yurdunun jeoloji haritasını tamamlamıştır (1816). Fosillerin, içlerinde buldukları katmanların yaşlarını sağladığını farketmiş, 1817 deki yapıtında 700 fosil örneğini betimlemiştir. Kendisine «İngiltere Jeolojisinin Babası» sanı verilmiştir. İngiltere'de yerbilimleri kişi kültürünün bir parçası olmuş, toplumda da öğrenim, felsefe, ekonomi, yönetim, politika, din, vb tutumlarına sürekli etkimıştır. Bu birikimle İngilteredeki 280 yerbilim müzesinde 3 milyon örnek yetkilî bakıcıların güdümünde kataloga geçmiştir. 150 sinin kolleksiyonları değerlidir. 64 ünde «Tipik örnekler ilk olarak açınlanmış, adlanmış, betimlenmiş, başka yerden derlenene denestirme sağlayanlar» korunmaktadır.

Yerbilim, gözlem, ölçüm, yargılama ve çoklu varsayımdan seçme olmakla «sanat»tan farklı ise de, kültür yalnız sanat değildir. Öğretimde ussal düşün ve davranışın alışkanlık edinilmesinde bir güçlü ilgi alanıdır. Kişi çevresini tanımakla doğayı anlamayı, zarar vermeden yararlanmayı bilincine sindirir. Yurt sevgisiyle aşılır. Yerel tarih kadar «doğa tarihi» de övgü kaynağıdır. Doğanın tansık dengesi kişiye, toplumu gözetme ve uzağı görme yeteneğiui bağışlar.

Tipki arkeolojide olduğu gibi, yerbilim alanlarında çalışagelmış yabancılar derlediklerini ülkelerine götürmüşler, böylece bunlardan denestirmelerde yararlanılmasına keş çekmişlerdir. Doğrudan niyetlerini söylemeyenler olduğu gibi, sonucu kestiremeyenlerden aldıkları izinlerle yurdu neredeyse parsellemişlerdir. Bu arada, yurttan uzman yetişmesine ve yerli bir ekol kurulmasına zemin hazırlamamışlardır. Yerbilimleri yurda batıdan gelmiş, fakat bunda da yurt yararı ve geleceği gözetilmemiştir. Yurttaşların

sonsuz hoşgörü ve konukseverliğini kimi yabancılar çeşitli biçimlerde sömürmüşlerdir.

Öğretimde, özellikle son yıllardaki nüfus patlamasıyla özel amaca yönelik eleman kökten yetiştirilememiş; ilk - orta - yüksek öğretim bir bütün olarak yönlendirilmediğinden gereksinen nitelikte öğrenci mezun edilememiştir. Tutarlı, amaçlı, kendini sürekli yetiştiren, ulusal değerlere saygılı öğrenci yetiştirme politikası bu bildirinin konusu değildir; ancak koleksiyon yaptırmanın sonsuz yararları vardır. Koleksiyon yapan ve ondan yararlanan öğrenci, değerbilir bir kişidir.

Üniversitelerin koleksiyonları uzmanlık alanları içindir. Taşra müzeleri ve koleksiyonları, ulusal kültür düzeyinin şaşmaz bir belirteçidir. Bunlar en baştan öğrencilere olmak üzere, halka açıktırlar. Kitapçıkları, müze gezilmeden okunur. Açıklamalı gezdirmeler, konferanslar, dersler ve hatta yöreye saha gezileri çok beğenilir ve ilgiyi sürdürür.

Kapalı müzeler yansıra «açık hava yerbilim müzesi» de üstün başarılmıştır, ve sayısı her ülkede artmaktadır. Bu bildiri yazarının Bilecik ili yakın D sında bu tür bir müze için M.T.A. ve TBTA'ya başvuruları karşılık görmemiştir. Oysaki bu yöre eski ve yeni tarih, jeoloji, botanik, zooloji, etnografya, tarım, orman, planetarium, vb. yönlerinden akıl almaz zenginliktedir. Buraya araştırma birimleri, kitaplık, müze bölümleri, dinlenme alanları, vb kolay ve ucuz kurulabilir. Yaya dolaşılacak yol boyları, yerde dar parke yollarla belirtilir; açıklama levhalarından başka bir kocaman toplu tanıtma renkli levhası konabilir. Böylece YER VE UZAY BİLİMLERİ toplu tanımlanabilir. Bu değişik disiplinlerden bölgede araştırmalar bulunduğu gibi, yenilerine de olanaklar sağlanmış olur. Yerel incelemeleri çok yerler için yerinde bulma olanağı yoktur. Bunlar da gençlerin ve halkın anlayacağı yalın düzeyde değildirlere. Bu yeni yeni yönlerde özgün çalışmalara sonsuz kaynaklar vardır.

Müzecilik çok incelikli bir sanat dalı olmuştur. MTA daki doğa müzesi buna güzel bir örnektir. Yer-

bilimlerinin bu yeni alanlarına emekler verecek çok yetenekliler vardır. Ne var ki bunların yetiştirilmele-
rini üniversiteler özel ders topluluğuyla ele almali-
dirlar. Doğa greçleri ziyan olmamalı, derlenenler ge-
reğince korunmalıdır. Çoğu Üniversiteler kendi dok-
tora ve daha başka tezlerinin gereçlerini sistemli sak-
lamamışlardır, ve bunlara başvuru olanağı yoktur.
Bu yolda üniversitelerin de yeni yönelimleri zorun-
ludur. Özel yetiştirilmiş müzeciler her il için artık
bir zorunluk olmuştur. Görsel ve işitsel yanısıra arazi
gezileri topluca gözetilmelidir. Böylece konu alanı
sevdirilerek mesleğe eğilimi olan yetenekliler sağla-
nabilecektir. Artık yerbilimleri konu alanı, ülkütücü
adlar kümesi olmaktan çıkmıştır.

Anadolu üniversiteleri yakın çevrelerindeki yerel
müzelerle ilgilenmelidirler. Disiplinler arası işbirli-
ğiyle ve tutarlı bir tutumla doğa ve yararlanım ser-
gilenmelidir. Müze için pek çok uzman olan ve oıma-
yan kişi gerekli bulunduğu için bir önemli iş alanı
açılmış olacaktır. Başta MTA bu tür girişimlerde

sorumluluk yüklenmelidir. Müze açma, zenginleştir-
me, canlı ilgi besletme, yarar sağlama, süreklilik, vb.
için gerekli bütçeyi «Kültür Bakanlığı», bir kültür
hizmeti olarak üstlenmelidir. Kendisine en büyük
yardımcı «TÜRKİYE JEOLJİ KURUMU»dur. Dü-
zenlenecek bir yasa ve yönetmelikle, bu iki kuruluş da
yeni bir işbölümü ile örgütlenmeye gidecektir. Müze
görenek ve geleneği olmadığından, bir bakıma giri-
şim sorunsuz olacaktır. Konu, Millî Eğitim Bakanlı-
ğının da asal görevleri çerçevesindedir. Böyle çok
yönlü katkı ile gerçekleşecek kapalı ve açık hava doğa
müzesi için, konu ile ilgilenen kurum temsilcilerin-
den bir komisyon oluşturulmalı, ve bir izlençe hazır-
lanmalıdır. İlerde konuya sahip çıkacak «dernek» te
oluşabilecektir. Herkesin olan bu dava, en baştan yer-
bilimcilerin etkenliğiyle mutlu sona kesinlikle kavuş-
turulacaktır. İlk çıkışın Türkiye Jeoloji Kurumu'ndan
ışınması başarı yollarını bulduracaktır.

Prof. Dr. İ.E. Altın

Haberler

PASİFİK - ÇEVRESİ ENERJİ VE MİNERAL KAYNAKLARI KONFERANSI

Amerikan Petrol Jeologları Derneği, Asya deniz -
ötesi alanlarında mineral kaynakları prospeksiyonu
eşgüdüm komitesi, Güney Pasifik deniz - ötesi alan-
larında mineral kaynakları prospeksiyonu eşgüdüm
komitesi, Uluslararası Jeoloji Bilimleri Birliği (IUGS),
Hawai Üniversitesi'nin birlikte örgütlediği konferans
22-28 Ağustos 1982 tarihinde Honolulu'da toplanıyor.
Bu on yılda Dünya'nın istediği enerjiyi karşılamak
üzere Pasifik - çevresi bölgenin, enerji ve mineral
potansiyelini arama ve geliştirmedeki öneminin vur-
gulanacağı konferansın konularını hidrokarbonlar,
katı mineraller, jeotermal, yenilenebilir enerji ve ener-
ji mineralleri (kömür, uranyum, bitümlü şist, vb.)
oluşturuyor.

—oOo—

TOPRAK KAYMALARI, ÇAMUR AKMALARINI

UNESCO uluslararası semineri 10-18 Ekim 1981
tarihlerinde Alma - Ata (SSCB) da toplandı. Onbeş
ülkeden gelen uzmanların katılımıyla gerçekleşen se-
miner yer hareketleri üzerine çözümleme, varsayım
ve önyargıyı inceledi. Seminer sonunda yapılan saha
gezilerinde Alma - Ata'yı çamur akmalarından koru-
mak için, dağdan gelen sellere karşı kent yakınların-
da gerçekleştirilen önemli çalışmalar (barajlar, ka-
nallar, vb.) yerinde görüldü.

TÜRKİYE 3. KÖMÜR KONGRESİ

TMMOB Maden Mühendisleri Odası Zonguldak
Şubesinin örgütlediği Türkiye 3. Kömür Kongresi
10-14 Mayıs 1982 tarihlerinde Zonguldak'ta toplan-
dı.

Kongre'de gerek hammadde ve gerekse enerji
kaynağı olarak önemi her geçen gün giderek artan
kömürün bilim ve teknolojisindeki son gelişmeler
tartışıldı. İki yılda bir yapılması programlanan «Kö-
mür Kongreleri» dizisinin üçüncüsü olan bu kong-
rede kömüre ilişkin arama ve planlama, hazırlık, iş-
letme, elektro - mekanik, emniyet, teknoloji, eğitim,
yasal içerikli bildirimler sunuldu.

—oOo—

27. ULUSLARARASI JEOLJİ KONGRESİ - MOSKOVA

Dört yılda bir gerçekleştirilen Uluslararası Jeoloji
Kongreleri'nin 27 ncisi 4-14 Ağustos 1984 tarihinde
Moskova'da toplanacak. Kongre, Uluslararası Jeoloji
Bilimleri Birliği (IUGS) nin desteğiyle SSCB Ulusal
Jeoloji Komitesi tarafından örgütlenmektedir.

Kongrenin bilimsel programı 6 kollokyum ve 22
bölümde gerçekleşecek. Kollokyumlarda yer alacak
olan etkinlikler SSCB'nin jeolojisi, Dünya enerji
kaynakları, okyanusların paleocoğrafyası, Arktika jeo-
lojisi, Asya tektoniği, ve depremler ve tehlikelerini
önleme konularındadır.